

ผลงานประกอบการพิจารณาประเมินบุคคล
เพื่อขอรับเงินประจำตำแหน่ง
ตำแหน่งทันตแพทย์ชำนาญการ (ด้านทันตกรรม)

เรื่องที่เสนอให้ประเมิน

1. ผลงานที่เป็นผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

เรื่อง การบูรณะหน้าผาก ด้วยวัสดุ PMMA (Poly Methyl Methacrylate) (A Case report)

2. ข้อเสนอ แนวคิด วิธีการเพื่อพัฒนางานหรือปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เรื่อง ชนิดของวัสดุที่จะมาบูรณะกระดูกหน้าผาก และวิธีการบูรณะกระดูกหน้าผาก
ในผู้ป่วยที่ได้รับอุบัติเหตุบริเวณหน้าผาก

เสนอโดย

นายบุญฤทธิ์ สอาดเอี่ยม

ตำแหน่งทันตแพทย์ชำนาญการ

(ตำแหน่งที่ รพต. 286)

กลุ่มงานทันตกรรม กลุ่มภารกิจด้านบริการตติยภูมิ

โรงพยาบาลตากสิน สำนักการแพทย์

ผลงานที่เป็นผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

1. ชื่อผลงาน การบูรณะหน้าผาก ด้วยวัสดุ PMMA (Poly Methyl Methacrylate) (A Case report)
2. ระยะเวลาที่ดำเนินการ 10 มกราคม 2562 – 15 มกราคม 2563
3. ความรู้ทางวิชาการหรือแนวคิดที่ใช้ในการดำเนินการ

3.1 ปัจจุบันผู้ป่วยอุบัติเหตุมีจำนวน และความรุนแรงของอุบัติเหตุมากขึ้น โดยผู้ป่วยอุบัติเหตุที่มีอาการโคม่าจากการบาดเจ็บที่สมอง ซึ่งมีการหักของกระดูกใบหน้าร่วมด้วย การรักษาจะเรียงลำดับตามความเสี่ยงของการเสียชีวิต เช่น การช่วยหายใจ การห้ามเลือดให้ไม่มีภาวะช็อคและภาวะเลือดออกในสมอง เมื่อภาวะทางระบบประสาทคงที่ ถึงจะเริ่มการรักษากระดูกที่บริเวณใบหน้า เพื่อจัดกระดูกให้เข้าที่เพื่อการทำงานของอวัยวะใบหน้า และเพื่อความสวยบริเวณใบหน้า¹⁻³

3.2 ก่อนการรักษากระดูกใบหน้าหักจะต้องตรวจร่างกาย และส่งตรวจถ่ายภาพรังสี เพราะหลังอุบัติเหตุช่วงแรกผู้ป่วยมีอาการบวมมาก จึงไม่สามารถตรวจประเมินความรุนแรงของกระดูกหักเพียงอย่างเดียว การส่งถ่ายภาพรังสีจึงมีความจำเป็น¹⁻³

3.3 วิธีการรักษากระดูกใบหน้าหัก มีข้อพิจารณาตั้งแต่ตำแหน่งที่จะเปิดแผลเข้าไปทำการผ่าตัดการใช้เครื่องมือจัดกระดูก และเครื่องมือยึดส่วนที่หักเข้าด้วยกัน แต่บางกรณีผู้ป่วยได้รับอุบัติเหตุรุนแรงกระดูกที่หักหลุดออกจากตำแหน่ง หรือแตกเป็นชิ้นละเอียด จนไม่สามารถยึดกลับมาติดให้เหมือนเดิมได้ จึงเกิดเป็นช่องว่าง ซึ่งต้องรักษาโดยการบูรณะ¹⁻³

3.4 การบูรณะเพื่อทดแทนอวัยวะที่หายไป สามารถบูรณะได้ทั้งเนื้อเยื่อ และกระดูก หรือทั้งคู่ วิธีการบูรณะมีหลายวิธี ซึ่งระยะเวลาในการบูรณะมีแบบทำพร้อมกับการเข้าไปจัดกระดูกและแบบทำภายหลังจากเนื้อเยื่อมีความแข็งแรง โดยทั้งสองวิธีมีข้อดีข้อเสียต่างกัน การบูรณะแบบทันทีมีข้อดี คือ ผู้ป่วยผ่าตัดครั้งเดียว แต่ข้อเสีย คือ การผ่าตัดวิธีนี้มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อสูงกว่า และมีโอกาสที่วัสดุทดแทนไม่หายปกติ ส่วนการบูรณะแบบทำภายหลังนั้น มีข้อดี คือ ลดความเสี่ยงที่วัสดุ ทดแทนละลายตัวน้อย และอัตราการติดเชื้อต่ำกว่า แต่ข้อเสีย คือ ผู้ป่วยต้องผ่าตัดหลายครั้ง⁴⁻⁵

3.5 วัสดุทดแทนมีสองแบบ ได้แก่ การใช้กระดูกของผู้ป่วยมาบูรณะนั้นงานวิจัยส่วนใหญ่ให้วิธีดังกล่าวเป็นวิธีมาตรฐานในการบูรณะ ข้อดี คือ อัตราการติดเชื้อต่ำ ความสำเร็จของการบูรณะสูงกว่า แต่มีข้อเสีย คือ ผู้ป่วยอาจมีตำแหน่งผ่าตัดหลายตำแหน่ง มีความเจ็บปวดมากกว่า ส่วนวิธีการที่ใช้วัสดุทดแทนแบบสังเคราะห์ มีข้อดี คือ ผู้ป่วยมีความเจ็บปวดหลังผ่าตัดน้อยกว่า และวัสดุสามารถปรับแต่งให้เข้ากับบริเวณที่จะบูรณะง่ายกว่า แต่ข้อเสีย คือ อัตราการติดเชื้อสูงกว่า และอัตราการเอาวัสดุทดแทนออกมากกว่า⁴⁻⁵

3.6 งานวิจัยการรักษากระดูกหน้าผากส่วนหน้าหัก หรือ Anterior Table of Frontal bone Fracture มีการกำหนดวิธีการหลายวิธีโดยขึ้นกับ ความรุนแรงของการหัก และขนาดของช่องว่างของกระดูก การรักษาก่อนการบูรณะมีความสำคัญ สิ่งที่ทำเพื่อให้ลดภาวะแทรกซ้อนจากการติดเชื้อในโพรงอากาศ ทำโดยการดูดเนื้อเยื่อโพรงอากาศ และนำวัสดุ หรืออวัยวะต่าง ๆ มาปิดช่องโพรงอากาศ เช่น Abdominal Fat, Muscle, Cancellous bone เป็นต้น⁴⁻⁵

3.7 ผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของโครงสร้างรูปร่างใบหน้าหลังจากประสบอุบัติเหตุ (post traumatic deformities) ในตำแหน่งพื้นที่ที่เป็นความสวยงาม หรือ cosmetic zone โดยเฉพาะบริเวณหน้าผาก จมูก และเบ้าตา หรือ frontonasoorbital การเลือกวิธีการผ่าตัดจึงมีความสำคัญ เช่น การปกปิดรอยแผลผ่าตัด การคงรูปร่างของวัสดุทดแทน อัตราความสำเร็จของการบูรณะ และอัตราการติดเชื้อหลังผ่าตัดซึ่งงานวิจัยส่วนใหญ่จะศึกษาการใช้กระดูกของผู้ป่วยมาบูรณะ ส่วนใหญ่ใช้กระดูกจากกะโหลกศีรษะ (Calvarium) กระดูกสะโพก (Iliac bone) กระดูกขา (Tibia)⁴

3.8 งานวิจัยการบูรณะส่วนกระดูกบริเวณหน้าผากส่วนหน้าที่ย้ายไปนอกจากแนะนำการใช้กระดูกมาบูรณะ แต่มีงานวิจัยจำนวนมาก ที่แนะนำการใช้วัสดุสังเคราะห์ ได้แก่ Titanium mesh, Hydroxy apatite cement, PMMA⁴ เป็นต้น

4. สรุปสาระสำคัญของเรื่องและขั้นตอนการดำเนินงาน

ผู้ป่วยที่ประสบอุบัติเหตุรุนแรงสิ่งสำคัญที่ต้องประเมินก่อน คือ การหายใจ ว่าต้องใส่ท่อช่วยหายใจ หรือ เจาะคอ หลังจากนั้นประเมินภาวะ Hemodynamic เมื่อภาวะดังกล่าวคงที่ประเมินระบบอื่นต่อ ได้แก่ ระบบประสาท การมองเห็น และกระดูกใบหน้า ซึ่งต้องใช้แพทย์สหสาขาวิชาในการช่วยประเมินผู้ป่วย¹

หลักการในการรักษาผู้ป่วยกระดูกหน้าผากหักมีสามข้อ คือ เพื่อป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อน เช่น โพรงอากาศ Frontal อักเสบ เป็นต้น เพื่อให้การทำหน้าที่ของโพรงอากาศ Frontal กลับมาทำหน้าที่ได้ปกติ และ เพื่อความสวยงามของหน้าผาก โดยกระดูกหน้าผากจะแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ กระดูกหน้าผากส่วนหน้า (Anterior table) กระดูกหน้าผากส่วนหลัง (Posterior table) ซึ่งติดกับสมองส่วนเยื่อหุ้มสมอง และในโพรงอากาศ Frontal มีรูเปิด เชื่อมกับโพรงอากาศ ethmoid ซึ่งในโพรงอากาศจะมีเนื้อเยื่อโพรงอากาศ เมื่อมีการแตกหักผ่านบริเวณหน้าผาก ต้องวินิจฉัยว่ามีการทำลาย ของเนื้อเยื่อโพรงอากาศ เพราะมีโอกาสเกิดภาวะแทรกซ้อนตามมา ถ้าไม่ได้รับการรักษา ที่ครบถ้วน ซึ่งการประเมินการแตกหักบริเวณหน้าผากที่ดีที่สุด คือ การถ่ายภาพรังสีคอมพิวเตอร์

ภาวะแทรกซ้อนหลังการแตกหักของกระดูกหน้าผากที่มีการทำลายของเนื้อเยื่อโพรงอากาศ ได้แก่ การอักเสบของโพรงอากาศส่วนหน้า (Frontomucopyocele) การป้องกันการเกิดการอักเสบ ทำได้โดยสามารถ วินิจฉัยด้วยการส่งถ่ายภาพรังสีคอมพิวเตอร์ ถ้าการแตกหักของหน้าผากอยู่ใกล้รูเปิด โพรงอากาศ หรือ Nasofrontal duct ต้องมีการอุดเอาเนื้อเยื่อ โพรงอากาศออก และปิดรูเชื่อม หรือ Obliteration ด้วยวัสดุ ได้แก่ ส่วนของกล้ามเนื้อ ส่วน ไขมันที่ท้อง หรือ ชิ้นส่วนกระดูก เป็นต้น ถ้าการแตกหักของกระดูกหน้าผากรุนแรงถึงสมองมีการเชื่อมกับเนื้อเยื่อ หุ้มสมอง ผู้ป่วยจะมีอาการน้ำเยื่อหุ้มสมองไหลออกทางจมูก รักษาโดยการเย็บปิดจุดที่ทะลุกับเนื้อเยื่อหุ้มสมอง หรือ Cranialization¹⁻⁴

วิธีการรักษากระดูกหน้าผากหัก จะใช้วิธีการเปิดแผลผ่าตัดเพื่อจัดกระดูกและยึด (Fixation) กระดูกให้เชื่อมกัน แต่บางกรณีกระดูกส่วนหน้าผากหักรุนแรงเกิดการหลุดออก จนเกิดช่องว่าง ซึ่งไม่สามารถรักษาโดยการจัดกระดูก และยึดติดกันได้เพราะจะทำให้รูปร่างหน้าผากไม่สวยงาม จึงได้มีงานวิจัยศึกษาถึงการใช้วัสดุมาบูรณะ ในผู้ป่วยที่มี ช่องว่างของกระดูกหน้าผากมากกว่า 2-4 มิลลิเมตร เพื่อให้เกิดความสวยงามของหน้าผาก ซึ่งปัจจุบันมีวิธีการบูรณะ หลายวิธีตั้งแต่การเปิดแผลผ่าตัดใหญ่ จนถึงใช้กล้อง endoscope³⁻⁴

กรณีผู้ป่วยเคยมีประวัติการบาดเจ็บที่หน้าผากมาก่อน และไม่ได้รับการรักษาให้รูปร่างหน้าผากเข้ารูป สามารถบูรณะได้โดยใช้กระดูก หรือวัสดุทดแทน เช่น Titanium mesh, PMMA, Hydroxy Apatite Cement เป็นต้น การเลือกวัสดุจะมาบูรณะขึ้นกับความรุนแรงของการหัก ซึ่งมีงานวิจัยที่กำหนดระยะเวลาทำการรักษากระดูก หน้าผากหักเป็น 2 ช่วงเวลา คือ ถ้าเวลาหลังเกิดการแตกหักน้อยกว่า 2 สัปดาห์ เรียกระยะ acute แต่ถ้าเวลาหลังเกิด การแตกหักมากกว่า 8 สัปดาห์ เรียกระยะ delayed หรือล่าช้า ในกรณีนี้ถ้าช่องว่างเล็กสามารถใช้วิธีส่องกล้อง แต่ถ้า ช่องว่างของกระดูกใหญ่วิธีที่แนะนำ คือ การเปิดแผลผ่าตัดขนาดใหญ่ หรือ Coronal incision ข้อดี คือ จะเห็น รอยโรคชัดเจนและง่ายต่อการผ่าตัด ส่วนข้อเสีย คือ แผลผ่าตัดใหญ่ การหายของแผลใช้เวลานาน เสี่ยงต่อการ เกิดแผลเป็นจนถึงหัวล้าน⁴

การเลือกวัสดุสังเคราะห์เพื่อมาบูรณะมีข้อพิจารณาดังนี้ ร่างกายไม่มีปฏิกิริยาแพ้ต่อวัสดุ และวัสดุสามารถปรับแต่งง่ายให้พอดีกับช่องว่าง ที่สำคัญ คือ อัตราการละลายตัวน้อยสามารถคงรูปร่างได้นาน มีการศึกษาถึงวัสดุที่มาทดแทนบริเวณหน้าผาก โดยแบ่งเป็นการใช้กระดูกผู้ป่วยมาบูรณะพบว่าอัตราการติดเชื้อน้อย สามารถใช้กับช่องว่างขนาดใหญ่ ซึ่งแนะนำส่วนของกระดูกที่ใช้ คือ กระดูก Calvarium แต่มีข้อเสีย คือ การตกแต่งให้พอดีกับช่องว่างยากกว่า ที่สำคัญ คือ กระดูกสามารถละลายได้ จึงทำให้การคงรูปร่างน้อยกว่า และมีบาดแผลเพิ่มในตำแหน่งที่เอากระดูกมาบูรณะ นอกจากนี้การนำกระดูกมาวางบริเวณช่องว่างต้องใช้อุปกรณ์ในการยึดติดเพื่อให้กระดูกอยู่ในตำแหน่งที่ต้องการ ถ้าผู้ป่วยมีผิวหนังบางสามารถคล้ำได้⁵

ปัจจุบันมีการศึกษาการใช้วัสดุสังเคราะห์มากขึ้น ได้แก่ การใช้ PMMA มีข้อจำกัด คือ มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อมากกว่า และมีความร้อนสูงถึง 100 °C ขณะที่วัสดุกำลังแข็งตัวมีโอกาสร้ายเนื้อเยื่อรอบข้าง ส่วนวัสดุ Hydroxy Apatite Cement ใช้งานง่าย สามารถปรับแต่งให้พอดีกับช่องว่างและมีคุณสมบัติ Osteoconductive ผู้วิจัยแนะนำให้ใช้วัสดุนี้ในการบูรณะ โดยเฉพาะบริเวณหน้าผากยังมีวัสดุบูรณะอย่างอื่น เช่น Titanium mesh ข้อเสีย คือ เมื่อผู้ป่วยมีผิวหนังบางจะมีโอกาสเห็นวัสดุทะลุออกมาได้ หรือการรักษาโดยการฉีดสาร Fillers เหมาะกับช่องว่างขนาดเล็ก แต่มีข้อเสียในเรื่องการขยับของวัสดุออกจากตำแหน่งที่ต้องการ⁶

วัสดุบูรณะชนิดสังเคราะห์ที่นำมาใช้ในผู้ป่วยรายนี้ คือ PMMA มีการศึกษาถึงคุณสมบัติอยู่หลายการศึกษา ตัวอย่าง เช่น การศึกษานี้เก็บตัวอย่างผู้ป่วย 70 คน โดยติดตามการรักษา 7 ปี พบอัตราการติดเชื้อประมาณร้อยละ 17⁷ บางการศึกษาให้ PMMA เป็นวัสดุที่เหมาะสมในการบูรณะ บริเวณกระดูกหน้าผาก และได้ศึกษาอัตราการติดเชื้อของการใช้ PMMA พบว่ามีร้อยละ 13 มีภาวะปวดหลังผ่าตัดร้อยละ 14 มีอัตราภาวะเลือดกั่งร้อยละ 10 มีอัตราวัสดุหลุดออกจากตำแหน่งร้อยละ 1 และมีอัตราการนำวัสดุออกเนื่องจากติดเชื้อร้อยละ 14 แต่ไม่พบอัตราความไม่พอใจเรื่องความสวยงามหลังการบูรณะ⁸⁻⁹ และมีการศึกษาเรื่องของความแข็งแรงของวัสดุ PMMA พบว่ามีความแข็งแรงเพียงพอ¹⁰

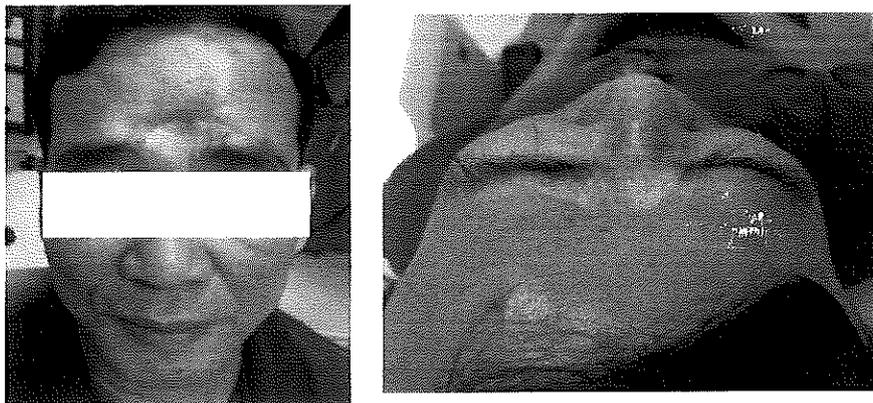
งานวิจัยสุดท้ายก่อนการเลือกใช้ PMMA มากกว่าการใช้กระดูกในการบูรณะกระดูกหน้าผากที่มีช่องว่าง เนื่องจากการศึกษาพบว่าการใช้กระดูกมาบูรณะมีถึงร้อยละ 32 ที่กระดูกละลายตัวจนทำให้รูปร่างหน้าผากไม่สวยงาม แม้ว่าอัตราการติดเชื้อจะน้อยกว่า PMMA⁹⁻¹⁰

5. ผู้ร่วมดำเนินการ

“ไม่มี”

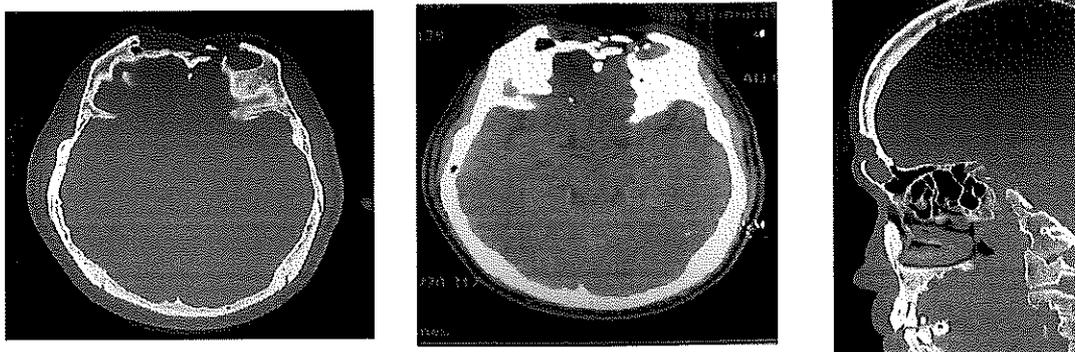
6. ส่วนของงานที่ผู้เสนอเป็นผู้ปฏิบัติ

รายงานผู้ป่วยชายอายุ 60 ปี ได้รับอุบัติเหตุจากรถยนต์ กระดูกหน้าผากยุบไม่ได้รับการแก้ไข และมีการอักเสบของเนื้อเยื่อโพรงอากาศมา 10 ปี ไม่มีอาการเจ็บ ไม่ปวด ไม่พบน้ำ หรือเลือดไหลออกมาจากจมูก

รูปที่ 1 รูปผู้ป่วยหน้าตรง และมุมก้ม

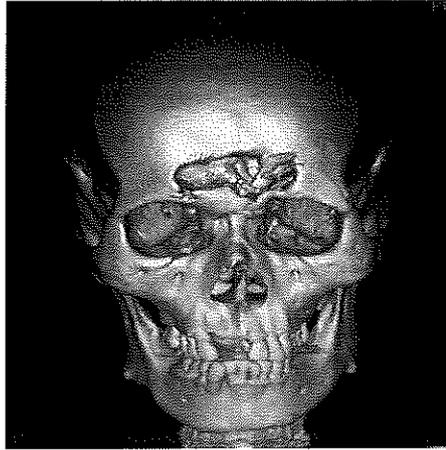
เมื่อ 10 ปีก่อนผู้ป่วยได้รับอุบัติเหตุทางรถยนต์ ได้รับการรักษาที่โรงพยาบาล มีประวัติสลบ จำเหตุการณ์ไม่ได้ ได้รับการวินิจฉัยเป็น Head injury รับประทานเพื่อดูอาการทางสมองจนอาการดีขึ้นกลับบ้านได้ หลังจากอุบัติเหตุประมาณ 1 เดือน พบว่ามีกระดูกหน้าผากแตกและมีกระดูกบางส่วนหลุดออกจนเกิดแผลเป็นที่หน้าผาก ตามรูปที่ 1

รูปที่ 2 รูปภาพถ่ายรังสีคอมพิวเตอร์ ไม่ฉีดสารทึบรังสี

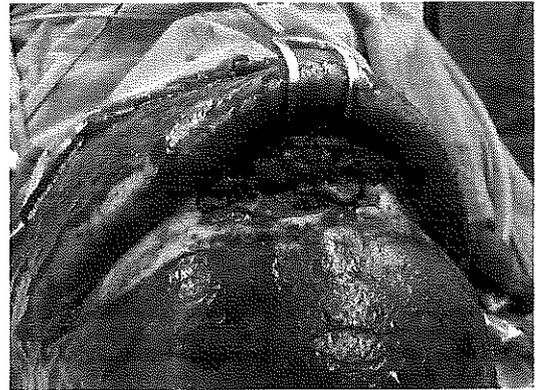
ตรวจร่างกายผู้ป่วยโดยทั่วไปร่างกายแข็งแรง ไม่มีไข้ vital sign ปกติ การมองเห็นปกติไม่มีแขนขาอ่อนแรง บริเวณใบหน้ามีแผลเป็นที่หน้าผาก คลำพบว่าเป็นรอยบุบซ้นเห็นภาพถ่ายรังสีคอมพิวเตอร์ตามรูปที่ 2 พบว่ามีกระดูกส่วน Frontal bone ในส่วน anterior table หายไปขนาดประมาณ 5 เซ็นติเมตร ในส่วนของ posterior table พบว่ามีจุดทะลุ dura ประมาณ 7 มิลลิเมตร ในส่วนของสมองปกติ ไม่มีรอยโรค และส่งทำภาพสามมิติเพื่อวางแผนการรักษา ได้ถูกต้อง และแม่นยำมากขึ้นตามรูปที่ 3

การเตรียมตัวผู้ป่วยก่อนการผ่าตัด ได้ปรึกษาแพทย์ระบบประสาท และวิสัญญีแพทย์ เจาะเลือดตรวจร่างกาย และจองเลือด PRC

รูปที่ 3 ภาพรังสีคอมพิวเตอร์แบบสามมิติ

ขั้นตอนการผ่าตัด โดยหลังจากคมยาสลบผู้ป่วยโดยการใส่ท่อช่วยหายใจ จากนั้นทำความสะอาดบริเวณที่จะผ่าตัดโดยการโกนศีรษะ ใส่ยาชาในตำแหน่งใต้ต่อชั้น subgaleal จากนั้นลงมีดผ่านชั้นต่าง ๆ ของศีรษะจนถึงชั้น periosteum ระหว่างทำมีการห้ามเลือดโดยใช้ Raney clip เมื่อถึงตำแหน่งที่จะบรูณะตามตำแหน่งภาพถ่ายรังสี จึงแกะใต้ต่อชั้น periosteum โดยแกะจนเห็นขอบเขตทั้งหมด จากรูปที่ 4 จะพบว่าบริเวณที่จะบรูณะมีเนื้อเยื่อซึ่งเป็นเนื้อเยื่อโพรงอากาศ ได้ทำการขูดออกทั้งหมดเพื่อป้องกันการเกิด mucocele

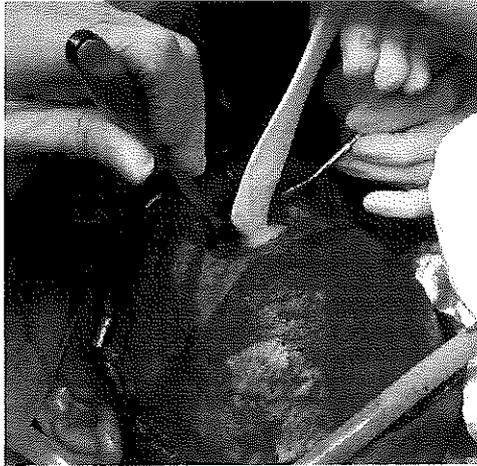

รูปที่ 4 ภาพแสดงบริเวณที่จะบรูณะขนาดประมาณ 5 เซนติเมตร และมีเนื้อเยื่อโพรงอากาศปกคลุมอยู่

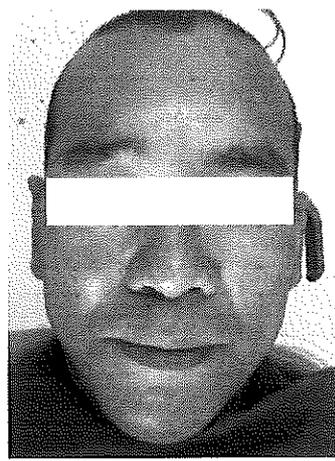
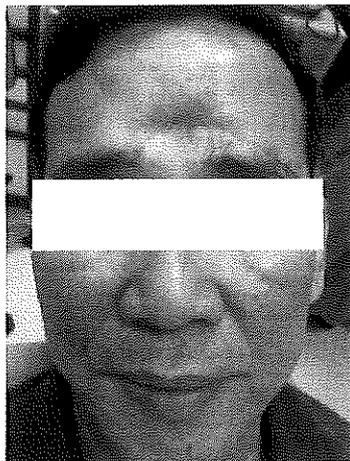

รูปที่ 5 ภาพแสดงการแกะ temporalis muscle เพื่อมาทำ obliteration ปิดรูเปิด frontal sinus และเย็บติดกับ periosteum เพื่อป้องกันการเกิด mucocele

การทำ sinus obliteration ด้วย temporalis muscle ตามรูปที่ 5 จากนั้นผสม PMMA เพื่อมาบูรณะตามรูปที่ 6 เมื่อวัสดุแข็งตัวทำการเย็บปิดแผลใส่สายระบายเลือดและให้ยาฆ่าเชื้อประมาณ 1 สัปดาห์ หลังผ่าตัดผู้ป่วยฟื้นตัวดี ไม่มีอาการทางระบบประสาท ไม่มีแขนขาอ่อนแรง มีอาการปวด บวมเล็กน้อย ตรวจเลือดหลังผ่าตัดพบว่ามีการซิด จึงให้เลือด PRC อาการซิดดีขึ้น เมื่อผู้ป่วยเริ่มทานอาหารได้ และเลือดออกในสายระบายเลือดไม่เพิ่ม จึงให้ผู้ป่วยกลับบ้านได้รวมระยะเวลาอนโรยพยาบาล 1 สัปดาห์ การนัดติดตามการรักษาจะนัดต่อเนื่อง 1 สัปดาห์ หลังจากนั้นจะนัดมาทุก ๆ 1 เดือน และทุก 3-6 เดือน เพื่อดูการหายของแผล และอาการทางระบบประสาทของผู้ป่วยจากรูปที่ 7 และรูปที่ 8

รูปที่ 6 ภาพแสดงการผสม PMMA ใส่ตำแหน่งที่จะบูรณะและรอให้วัสดุแข็งตัวประมาณ 8 นาที

รูปที่ 7 ภาพผู้ป่วยก่อนทำและหลังทำ 1 สัปดาห์ เปรียบเทียบกันพบว่า บริเวณที่มีแผลเป็น ตรงหน้าผากมีความเรียบไปกับผิวหนังข้าง ๆ กันมากขึ้น

รูปที่ 8 ภาพผู้ป่วยหลังผ่าตัด 1 ปี พบว่าอัตราการละลายของวัสดุน้อย โดยดูจากบริเวณที่บูรณะยังมีความนูนของหน้าผาก

บทวิจารณ์

ในผู้ป่วยรายนี้ใช้วัสดุทดแทน PMMA เนื่องจากราคาวัสดุถูกกว่า Hydroxy Apatite Cement และใช้งานได้ง่ายกว่าหาได้ในหน่วยงานสัลยกรรมประสาท แต่มีข้อเสียเรื่องความร้อนระหว่างแข็งตัวซึ่งแก้ปัญหาโดยการฉีดน้ำระหว่างแข็งตัว และวัสดุมีความเสี่ยงเรื่องอาการแพ้ ซึ่งผู้ป่วยรายนี้ได้ซักประวัติเรื่องอาการแพ้แล้วไม่มีส่วนเรื่องความเสี่ยงเรื่องการติดเชื้อในผู้ป่วยรายนี้ให้ยามาเชื้อทางกระแสเลือดและการผ่าตัดผู้ป่วยรายนี้ควรจะต้องทำเอ็กซเรย์คอมพิวเตอร์ในช่วงหลังการผ่าตัด

กระดูกหน้าผากแตกมีหลายความรุนแรง การตรวจร่างกาย และการส่งตรวจภาพถ่ายรังสีคอมพิวเตอร์ มีความสำคัญมากต่อการวางแผนการรักษา เพื่อผลสำเร็จที่สูงขึ้นและลดภาวะแทรกซ้อนที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น การติดเชื้อในโพรงอากาศ หรือ Frontomucopyocle แต่บางกรณีผู้ป่วยที่ไม่ได้รับการรักษากระดูกหน้าผากแตกนานเกิน 8 สัปดาห์ จะต้องบูรณะด้วยการใช้วัสดุมาทดแทนเพื่อความสวยงามของหน้าผาก ซึ่งก่อนการบูรณะด้วยกระดูก หรือวัสดุสังเคราะห์ ต้องมีการทำ Obliteration ด้วยวัสดุต่าง ๆ ได้แก่ ส่วนของกระดูก หรือกล้ามเนื้อ เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อน วัสดุที่ใช้บูรณะช่องว่างของกระดูกหน้าผากที่นิยมใช้ คือ กระดูกของคน ไข่ ซึ่งมีข้อดี คือ อัตราการติดเชื้อน้อยกว่าแต่ข้อเสีย คือ การละลายของกระดูกทำให้รูปร่างเปลี่ยนแปลงเมื่อเวลาผ่านไป และต้องใช้วัสดุมาช่วยยึดกระดูก ซึ่งไม่สวยงามสามารถทำได้ ส่วนวัสดุสังเคราะห์ เช่น PMMA ปัจจุบันแนะนำให้ใช้ในการบูรณะกระดูกหน้าผาก เนื่องจากข้อดี คือ การตกแต่งวัสดุให้พอดีกับช่องว่าง โดยไม่ต้องใช้วัสดุมายึดและอัตราการละลายตัวน้อย จึงคงรูปร่างไว้ได้นาน แต่ข้อเสีย คือ อัตราการติดเชื้อสูงกว่า

7. ผลสำเร็จของงาน

การบูรณะกระดูกหน้าผาก และการทำ obliteration ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องของวัสดุที่จะบูรณะและขั้นตอนการผ่าตัดอย่างละเอียด เนื่องจากการผ่าตัดที่ต้องใช้ทักษะสูง และมีความเสี่ยงในระหว่างการผ่าตัดมาก เช่น ภาวะเลือดออกจนเกิดภาวะความดันเลือดต่ำดังนั้น การเตรียมตัวผู้ป่วยจึงมีความสำคัญ การติดตามการรักษาเพื่อประเมินการคงรูปของวัสดุและเป็นแนวทางในการนำมาใช้ประโยชน์กับผู้ป่วย

8. การนำไปใช้ประโยชน์

การบูรณะกระดูกหน้าผากด้วยวัสดุสังเคราะห์ เช่น PMMA สามารถนำมาใช้กับผู้ป่วยที่หน้าผากยุบชนิด delayed และมีช่องว่างขนาดใหญ่ เนื่องจากวัสดุมีการคงรูปร่างได้นานการละลายตัวน้อยกว่ากระดูกสามารถนำมาเป็นทางเลือกของวัสดุสังเคราะห์ เพื่อมาบูรณะทดแทนกระดูกที่หายไปบริเวณหน้าผาก

9. ความยุ่งยาก ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินการ

การผ่าตัดด้วยวิธี coronal incision มีความเสี่ยงสูง เนื่องจากเป็นการผ่าตัดใหญ่มีโอกาสเสียเลือดมาก อาจทำให้ผู้ป่วยความดันเลือดต่ำได้ การเตรียมของเลือด การปรึกษากับวิสัญญีแพทย์ ก่อนการทำหัตถการ จึงมีความสำคัญ เพื่อให้การผ่าตัดประสบความสำเร็จ และผู้ป่วยปลอดภัย

10. ข้อเสนอแนะ

การวางแผนก่อนการผ่าตัด และการปรึกษาแพทย์เพื่อเตรียมตัวผ่าตัดมีความสำคัญมาก เพื่อลดความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อน

การเลือกวัสดุสังเคราะห์มาบูรณะนอกจากใช้กับบริเวณหน้าผาก สามารถนำมาใช้กับบริเวณอื่น ๆ ได้เช่น จมูก หักขนิครุนแรง เป็นต้น ขึ้นกับความชอบและประสบการณ์ของหมอผ่าตัด ซึ่งการใช้กระดูกมาบูรณะยังเป็นวัสดุมาตรฐานในการบูรณะ ด้วยความเสี่ยงต่อการติดเชื้อต่ำกว่า ซึ่งสามารถนำมาบูรณะได้หลายตำแหน่ง เช่น ในช่องปาก ขากรรไกรบน ขากรรไกรล่าง หน้าผาก จมูก เป็นต้น

การติดตามหลังการผ่าตัดในการบูรณะอย่างน้อยประมาณ 1 ปี เพื่อติดตามอาการติดเชื้อหรือภาวะแทรกซ้อนอย่างอื่น เช่น การบวมอักเสบ หรือ mucoccele เป็นต้น การติดตามภาพถ่ายคอมพิวเตอร์หลังการผ่าตัด การติดตามอาการทางระบบประสาท และดูการคงรูปร่างของวัสดุ

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

ลงชื่อ..... *บุญฤทธิ์ สอาดเอี่ยม* .....
(นายบุญฤทธิ์ สอาดเอี่ยม)
ผู้ขอรับการประเมิน
..... *๑ พ.ย. ๒๕๖๕* .....

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ..... *สิริ อิ่ม* .....
(นางสาวสิริ อิ่ม)
ตำแหน่ง ทันตแพทย์เชี่ยวชาญ (ด้านทันตกรรม)
หัวหน้ากลุ่มงานทันตกรรม กลุ่มภารกิจด้านบริการตติยภูมิ
โรงพยาบาลตากสิน
..... *๑ พ.ย. ๒๕๖๕* .....

ลงชื่อ..... *สิริ* .....
(นางสิรินาถ เวทยะเวทิน)
ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลตากสิน
..... *๑ พ.ย. ๒๕๖๕* .....

เอกสารอ้างอิง

1. Pollock AR. Craniomaxillofacial buttresses anatomy and operation repair. New York: Thieme Medical Publishers; 2012
2. Fonseca JR, Walker VR. Oral and maxillofacial trauma 4th ed. Missouri: Elsevier Inc; 2013
3. Strong EB. Frontal sinus fracture. Oper Tech Otolaryngol Head Neck Surg. 2008;19:151-60.
4. Sean W Delaney. Treatment strategies for frontal sinus anterior table fracture and contour deformities. J Plast Reconstr Aesthet Surg. 2016;69:1037-45.
5. Strong EB. Endoscopic repair of anterior table frontal sinus fracture. Facial Plast Surg Clin North Am. 2009;25:43-8.
6. Chen TM, Wang HJ, Chen SL, Lin FH. Reconstruction of post - traumatic frontal bone depression using hydroxyapatite cement. Ann Plastic Surg. 2004;52:303-9.
7. Tiwana P, Jaber J. Long term clinical outcome analytic of PMMA cranioplasty for skull defects. J Oral Maxillofacial Surg. 2011;69:35-6.
8. Jaber J, Gambrell K, Tiwana P, Finn R. Long term outcome analysis of poly-methyl-methacrylate cranioplasty for large skull defects. J Oral Maxillofacial Surg. 2013;71:81-3.
9. Moreira-Gonzalez A, Jackson IT, Miyawaki T, Barakat K, DiNick V. Clinical outcome in cranioplasty: critical review in long-term follow-up. J Craniofac Surg. 2003;14:144-53.
10. Greene AK, Warren SM, McCarthy JG. Onlay frontal cranioplasty using wire reinforced methyl methacrylate. J Craniomaxillofac Surg. 2008;36:138-42.

**ข้อเสนอ แนวคิด วิธีการเพื่อพัฒนางานหรือปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
ของ นายบุญฤทธิ์ สอาดเยี่ยม**

เพื่อประกอบการขอรับเงินตำแหน่ง ทันตแพทย์ชำนาญการ (ด้านทันตกรรม)

(ตำแหน่งเลขที่ รพต. 286) กลุ่มงานทันตกรรม กลุ่มงานการกิจด้านบริการตติยภูมิ โรงพยาบาลตากสิน สำนักงานแพทย์
เรื่อง ชนิดของวัสดุที่จะมาบูรณะกระดูกหน้าผาก และวิธีการบูรณะกระดูกหน้าผากในผู้ป่วยที่ได้รับอุบัติเหตุบริเวณหน้าผาก

หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันงานผ่าตัดที่เกี่ยวข้องกับศัลยกรรมช่องปาก และแม็กซิลโลเฟเชียลมีจำนวนมากขึ้น ได้แก่ กระดูก
ใบหน้าแตกหัก การติดเชื้อบริเวณ ใบหน้าการบวมบริเวณ ใบหน้าจากเนื้องอก และการผ่าตัดเพื่อแก้ความผิดปกติของ
โครงสร้างใบหน้า โดยเฉพาะผู้ป่วยอุบัติเหตุจำเป็นต้องตรวจและรักษาระบบที่เสี่ยงต่อการเสียชีวิตก่อน เช่น ระบบ
เส้นประสาทและสมอง ระบบหัวใจและหลอดเลือด เป็นต้น ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญของแพทย์เฉพาะทางในการดูแล
เพื่อให้ผู้ป่วยผ่านภาวะวิกฤตก่อนจะแก้ไขกระดูกบริเวณ ใบหน้าที่หักส่วนผู้ป่วยที่ติดเชื้อบริเวณ ใบหน้า เช่น Ludwig's
angina และ Deep neck infection จำเป็นต้องดมยาสลบ ซึ่งผู้ป่วยเหล่านี้มี โอกาสใส่ท่อช่วยหายใจยาก การปรึกษาวิสัญญีแพทย์
เพื่อเตรียมตัวก่อนการผ่าตัดจึงสำคัญมาก และมีโอกาสต้องเจาะคอเพื่อช่วยการหายใจ ดังนั้นการปรึกษาแพทย์หู คอ จมูก
ก่อนการผ่าตัด เพื่อลดความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนที่ทำให้ผลการรักษาไม่สำเร็จ และการปรึกษาแพทย์ด้านอายุรกรรม
ก่อนการผ่าตัด ในผู้ป่วยที่มีโรคทางระบบ เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจที่มีความเสี่ยงต่อการผ่าตัด โรคเบาหวาน
ที่คุมระดับน้ำตาลไม่ดี เป็นต้น ส่วนความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อน นอกจากผู้ป่วยเสียชีวิต อาจทำให้ผู้ป่วยต้อง
นอนโรงพยาบาลนานขึ้น จากการติดเชื้อในกระแสเลือดหรือ ปอดติดเชื้อ เป็นต้น

การบูรณะกระดูกหน้าผากหลังจากผู้ป่วยอุบัติเหตุอาจเกิดขึ้นจากภาวะฉุนเฉียว จุดประสงค์การรักษา
เพื่อความสวยงาม โดยวัสดุเพื่อการบูรณะมีหลายชนิด การเลือกวัสดุที่นำมาใช้ขึ้นกับหลายปัจจัย วัสดุที่ความเสี่ยงต่อการ
ติดเชื้อต่ำ เช่น กระดูก โดยสามารถใช้ของผู้ป่วยเองจากกระดูกส่วนศีรษะ กระดูกสะโพก สามารถมาบูรณะกระดูก
หน้าผากได้ และอัตราการติดเชื้อต่ำ แต่มีข้อเสียเรื่องการละลายตัว มีผลต่อการคงรูปร่าง ทำให้มีผลระยะยาวเรื่องความ
สวยงาม ดังนั้นจึงเป็นข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการผ่าตัด หรือเป็นทางเลือกให้กับผู้ผ่าตัดในการเลือกวัสดุที่จะมาบูรณะ
กระดูกหน้าผากที่ผิดรูปหลังจากเกิดอุบัติเหตุ ซึ่งส่วนมากจะบูรณะด้วยกระดูก แต่พบว่ามีข้อเสีย เช่น เรื่องของการละลายตัว
ในระยะยาวทำให้มีผลต่อความสวยงามของหน้าผาก และการเพิ่มตำแหน่งผ่าตัดในการเอากระดูกมาบูรณะทำให้เพิ่มความ
เจ็บปวดต่อคนไข้ และเพิ่มระยะเวลาในการนอน โรงพยาบาล ซึ่งตำแหน่งหน้าผากเป็นส่วนที่ให้ความสำคัญเรื่องความสวยงาม
ดังนั้นการเลือกวัสดุที่จะมาบูรณะควรมีคุณสมบัติเรื่องการตกแตงให้เข้ากับรูปร่างของรอยโรคที่จะมาบูรณะให้พอดี
และอัตราการละลายตัวน้อย จึงสามารถคงรูปร่างได้นานกว่า วัสดุสังเคราะห์ Poly Methyl Methacrylate หรือย่อว่า
PMMA เป็นวัสดุที่นิยมใช้ทดแทนกระดูกกะโหลกศีรษะในผู้ป่วยที่ถูกเจาะกะโหลกซึ่ง จากงานวิจัยการบูรณะกระดูก
หน้าผากสามารถใช้ PMMA มาบูรณะพบว่าอัตราความสำเร็จสูงโดยวิธีการใช้เริ่มจากการเปิดแผลผ่าตัด Coronal incision
เพื่อง่ายต่อการบูรณะ เมื่อถึงบริเวณที่ต้องบูรณะจะเริ่มผสม PMMA โดยมีส่วนของผงกับน้ำเมื่อส่วนผสมเข้ากันจะ
สามารถปั้นเป็นรูปร่างตามที่ต้องการได้ และสามารถตัดแต่งได้ เมื่อวัสดุใกล้จะแข็งตัวต้องลดความร้อน โดยการจมน้ำระบาย
ความร้อน ซึ่งส่วนใหญ่วัสดุจะคงที่ไม่ต้องยึดด้วยที่ดามกระดูกข้อดี คือเมื่อคลำบริเวณหน้าผากจะเรียบทำให้คนไข้ไม่รู้สึกรู้
ว่ามีที่ดามกระดูกที่หน้าผากเพราะ ผิวหนังที่หน้าผากจะบางทำให้สามารถคลำเจอ ที่ดามกระดูกได้ง่าย ซึ่งผลจากการ
ผ่าตัดจะซ่อนในหนังศีรษะ และหลังผ่าตัดต้องให้ยาฆ่าเชื้อ 1 สัปดาห์เพื่อลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเพราะ ข้อเสียของวัสดุ

PMMA คือ อัตราการติดเชื่อสูงกว่ากระดูกจึงต้องให้ยาฆ่าเชื้อทางกระแสเลือดก่อนจะให้คน ไข้กลับบ้าน และต้องนัดมาติดตามการรักษาต่อเนื่องเพื่อดูการทำงานของระบบประสาท และบริเวณแผลผ่าตัดว่ามีการติดเชื่อหรือ มีการขยับตำแหน่งของวัสดุ โดยการตรวจทางภาพรังสีคอมพิวเตอร์

วัตถุประสงค์และหรือเป้าหมาย

1. เพื่อเพิ่มโอกาสสำเร็จของการบูรณะกระดูกหน้าผาก
2. เพื่อลดการเกิดภาวะแทรกซ้อนทั้งในขณะผ่าตัด และหลังผ่าตัด

กรอบการวิเคราะห์ แนวคิด ข้อเสนอ

การดูแลรักษาผู้ป่วยในปัจจุบัน ใช้หลักองค์รวม หรือ multidisciplinary เพื่อแผนการรักษาที่มีประสิทธิภาพ อาศัยความเชี่ยวชาญของแพทย์ในแต่ละสาขาเพื่อดูแลและรักษาได้ถูกต้องตามมาตรฐาน และเป็นเพิ่มความสำเร็จในการรักษา ตั้งแต่การเตรียมผู้ป่วยก่อนการผ่าตัดผู้ป่วยที่มีกระดูกหน้าผากหักหลังจากอุบัติเหตุ จะมีรอยโรคเหลืออยู่การเลือกใช้ PMMA เพื่อมาบูรณะกระดูกหน้าผากเพื่อลดบริเวณผ่าตัด และอัตราความสำเร็จสูง ตัวอย่างขั้นตอนการปรึกษาแพทย์ก่อนการผ่าตัด และขั้นตอนการบูรณะกระดูกหน้าผาก

ขั้นตอนที่ 1 เมื่อผู้ป่วยอุบัติเหตุบริเวณ ใบหน้ามาถึง โรงพยาบาล ต้องได้รับการดูแล โดยแพทย์เฉพาะทางด้านระบบประสาท เพื่อรักษาภาวะฉุกเฉิน

ขั้นตอนที่ 2 เมื่อผู้ป่วยอาการดีขึ้นจากภาวะฉุกเฉิน การตรวจบริเวณ ใบหน้าที่หัก และการส่งภาพรังสีคอมพิวเตอร์ เพื่อประเมินขอบเขตรอยโรค และชนิดของการแตกหักของกระดูกหน้าผากเพื่อประเมินก่อนทำการผ่าตัด เช่น การผ่าตัด Obliteration เพื่อลดความเสี่ยงต่อการเกิดการอักเสบของโพรงอากาศ ซึ่งการทำ Obliteration ต้องทำก่อนการบูรณะกระดูกหน้าผากทุกครั้ง โดยจะใช้ส่วนของไขมัน หรือ กล้ามเนื้อ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 วิธีการรักษากระดูกหน้าผากที่หักด้วยวิธีบูรณะจากวัสดุ PMMA เพื่อความสวยงาม ต้องศึกษาวิธีการผสมระหว่างส่วนของผงกับน้ำ และการปั้นเพื่อให้พอดีกับรอยโรคการระบายความร้อนเพื่อลดความเสี่ยงการทำลายของเนื้อเยื่อ

ขั้นตอนที่ 4 การดูแลผู้ป่วยหลังผ่าตัดที่บูรณะกระดูกหน้าผากด้วย PMMA จะต้องให้ยาฆ่าเชื้อทางกระแสเลือด เพื่อลดความเสี่ยงต่อการติดเชื่อหลังผ่าตัด และการติดตามภาวะแทรกซ้อนหลังผ่าตัด ด้วยการตรวจและ ส่งถ่ายภาพรังสีคอมพิวเตอร์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้ป่วยศัลยกรรมช่องปาก และแม็กซิลโลเฟเชียลที่ต้องได้รับการผ่าตัดจะได้รับการดูแลแบบองค์รวม หรือ multidisciplinary
2. ผู้ป่วยกระดูกใบหน้าแตกหัก ก่อนได้รับการแก้ไขนั้นผู้ป่วยจะได้รับการดูแลในระบบที่เสี่ยงต่อชีวิต และภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ จากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ
3. การบูรณะกระดูกใบหน้าด้วยวัสดุสังเคราะห์ PMMA ทดแทนการหายไปของกระดูกหน้าผากเป็นการแนะนำทางเลือกให้แก่ทันตแพทย์สาขาศัลยกรรมช่องปาก และแม็กซิลโลเฟเชียล
4. เพื่อศึกษาผลลัพธ์หลังบูรณะด้วยวัสดุ PMMA ต่อการคงรูปร่างของวัสดุ และอัตราความสำเร็จของการผ่าตัด และจำนวนความเสี่ยงหลังการผ่าตัด

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. อัตราความสำเร็จของการผ่าตัดในผู้ป่วยศัลยกรรมช่องปาก และแม็กซิลโลเฟเชียล
2. ลดอัตราการเกิดภาวะแทรกซ้อนหลังผ่าตัดในผู้ป่วยศัลยกรรมช่องปาก และแม็กซิลโลเฟเชียล
3. อัตราการติดเชื้อหลังผ่าตัดด้วยวัสดุสังเคราะห์ PMMA
4. อัตราการคงรูปร่างของวัสดุ และความสำเร็จหลังการบูรณะกระดูกหน้าผากด้วย PMMA

ลงชื่อ.....บุญฤทธิ์ สอาดเอี่ยม.....

(นายบุญฤทธิ์ สอาดเอี่ยม)

ผู้อำนวยการประเมิน

- ๑ พ.ย. ๒๕๖๕

.....